

בנין יעקב

פרשת כי תשא

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודד הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת כי תשא

מעלת ההכנה וההשתוקקות ליום השבת.....ג

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : 3122131@GMAIL.COM

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי ♦ חנוכה ♦ שובבי"ם ♦ פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר ♦ שבועות ♦ בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית ♦ שמות

פרשת כי תשא

מעלת ההבנה וההשתוקקות ליום השבת

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה

בתיב (שמות לא יג) "ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתים לדעת כי אני ה' מקדשכם". ואיתא בגמרא (שבת י:): "לדעת כי אני ה' מקדשכם" אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל.

וביאר הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זיע"א את מאמר הגמרא, על פי מעשה שהיה אצלו, שכידוע היה הרה"ק ר' שמעלקא בעל צדקה גדול, פעם אחת נכנס אליו איזה עני, ולא היה לו מה ליתן לו, עד שמצא על המיטה איזה תכשיט מהרבנית, ומרוב החשק והברען למצות צדקה לא הבחין שחשוב הוא להרבנית עד מאוד, ובשמחת לב לקח את התכשיט ואמר להעני שאינו מוצא דבר אחר, ויקח התכשיט להחיות עצמו בזה.

בעבור זמן מה נכנסה הרבנית להחדר והבחינה שהתכשיט היקר נעלם ואיננו, ומיד הבינה את הענין, והתחילה להרעיש האידן יתכן ליתן תכשיט יקר כזה לעני, והרי התכשיט שזה הון רב, ויהי בשמוע הרה"ק את דבריה קם מיד והתחיל לרדוף אחר העני וצעק אחריו, דע לך שהתכשיט שזה הון רב, והוי זהיר שלא תמכרנה תמורת גראשי"ן אחדות.

ועל פי זה ביאר הרה"ק את מאמר הגמרא 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה על כן לך והודיעם', שצוה הקדוש ברוך הוא למשה שיכניס בהם בבני

ישראל דעת שידעו שהשבת שוה הון רב, שהוא מתנה גדולה, וידעו להזהר בה כפי רום ערכה הנכונה, ולא ימכרו אותה תמורת כמה גראשי".

בשב"ק יוכל כל אחד מישראל לטעום מהעונג הצפון לצדיקים

ומעם שנתן השי"ת את המתנה טובה לעמו ישראל מבאר הרה"ק מאפטא זיע"א בספרו אוהב ישראל (בפרשתן ד"ה או י"ל דהנה): דהנה הקב"ה רצה לזכות את ישראל בעולם הבא לכך נתן להם תורה ומצות, והשי"י ברוב טובו וחסדו ואהבתו לזרע ישראל רצה להטעימם מגופת צוף עריבות מתיקות שכר העולם הבא הרוחני, ואיך יהיה באפשרי לטעום בעולם הזה הגשמי את נועם טעם הרוחני, על כן נתן להם את יום השבת שהוא תענוג מעין עולם הבא, ובשבת קודש יוכל כל איש ישראל להבחין תענוג הרוחני הצפון לצדיקים לעולם הבא.

וזהו שאמר הכתוב "אך את שבתותי תשמרו", רצה לומר על ידי שתשמרו את השבת בזה תטעמו תענוג הרוחני מעין עולם הבא וזה יהיה לכם לאות על עולם הבא "לדעת כי אני ה' מקדשכם", היינו שעל ידי שמירת שבת תשיגו לדעת כי אני ה' המקדש אתכם לעולם הנצחי לעולם שכולו שבת.

ימתין ויצפה בשמחה וברצון לביאת השבת

אמנם כבר ידוע מפי ספרים וסופרים, שהדרך הנכונה שיוכל האדם להשיג ולהרגיש מגופת צוף קדושת השבת, היא דייקא על ידי שימתין ויצפה לביאת השבת, ויכיר בערך המתנה הטובה שנתן השי"ת לעמו ישראל ברוב חסדו ואהבתו אלינו, ואכן כפי גודל ההשתוקקות וההכנה, כך יושפע עליו מאור קדושת השבת.

ועל כן צריך האדם להתבונן בגודל ערכה של שבת ולצפות בגעגועין מתי תבוא המתנה טובה לידו, ובכל ששת ימי המעשה צריך להכין עצמו בהכנה דרבה לקדושת השבת, וכמבואר באור החיים הק' (ד"ה עוד ירצה) בפירושו הכתוב (שמות

לא מז) "ושמרו בני ישראל את השבת" וכה דבריו: על דרך אומרו (בראשית לו יא) "ואביו שמר את הדבר" פירוש ממתין ומצפה מתי יבא, והכונה בזה לצוות שלא יהיה השבת כדבר טורח לצד מניעת מלאכת הרצון ומצוא החפץ אלא צריכין לשמוח בו בשלימות הרצון וחפץ בדבר ותמיד יהיה ממתין ומצפה מתי יבא.

ובהמשך דבריו כתב: שצריך להוסיף מחול על הקודש ולא לימנע ממלאכה אחר שיגיע ויתנוצץ יום השבת, אלא צריך להכין עצמו בקדושת שבת ויצא כחתן לקראת כלה ויהיה יושב ומשמר עד שיגיע השבת.

ועל כל אחד מוטל להשתדל ולעשות פעולות כדי להשיג הרגשת קדושת השבת, כל אחד לפי מדרגתו בהכנה הראויה בתורה ומעשים טובה זה בכה וזה בכה כל אחד כפי דרגתו והשגתו, ומי שטרח בערב שבת יאכל ויתענג בתענוגי שבת קודש.

כל אחד מזרע ישראל כפי ערך הכנתו נשפע עליו אור קדושת השבת

ובדברים האלו מפורש בספר אוהב ישראל (בפרשתן) וכה דבריו: באמת ראוי ונכון לכל איש משכיל ונבון לשום אל לבו לצפות ולייחל כל ימי החול להיות משומרי שבת, כמו (בראשית לו, יא) "ואביו שמר את הדבר" ולהתלהב מאוד מתי יגיע יום השבת הק', ולהיות מקוה ונכסף ומשתוקק למתנה חמודה זו הגנוזה הבאה ביום השבת השפעת הקדושה והשגת הרוחני הנשפע מלמעלה על כל אחד ואחד מזרע ישראל לפי ערך השגתו ומדרגתו שיוכל לקבל, כי ודאי בעי הכנה רבה כל וא"ו ימי המעשה על קדושת שבת שיושפע מלמעלה, וכפי הכנתו במחשבה ובדיבור ובמעשה, כמו כן תהיה השגתו כנודע לכל מביני מדע, וכמו שאמר הכתוב (שמות מז, ה) "והכינו את אשר יביאו". והיינו שהאדם צריך לטרוח את עצמו כל ימי החול כדי שיהא לו מה בשבת ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג).

המאמין בקדושת השבת יזכה להרגיש קדושתה

ודע שכל אשר בשם ישראל יכונה יש לו שייכות בקדושת השבת כל אחד ואחד לפי דרגתו, וכפי מה שמאמין בקדושת השבת, כך זוכה יותר להרגיש נועם שבת, כמבואר בשפת אמת (בפרשתן תרמ"ח) שצריך כל איש ישראל להאמין כי נמצא בו הקדושה בשבת קודש, הן רב הן מעט, כי 'קדש הוא לכם' קאי אפילו למי שאינו מרגיש הקדושה, כי המרגיש יודע בעצמו, והתורה מעידה 'קדש הוא לכם' לכל איש ישראל. וכפי רוב האמונה שאדם מאמין בקדושת שבת ששורה בו, כך מתגלה לו שיוכל להרגיש הקדושה גם כן.

ובספר תורת אבות מובא שמקובל מהרה"ק מלעכוויטש זיע"א שאמר בשם הרה"ק ר' שלמה מקארלין זיע"א, שאפילו מי שמלא וגרוש בתורה, אם לא יעמול בהשגת קדושת נועם השבת לא יזכה להתענג בעולם הבא.

על ידי שמתבייש ממצבו השפל יזכה להתקרב לקדושת השבת

וכבר הגיד בקודשו הרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א שעל ידי ההתלהבות והברע"ן שיש להאדם אל השבת, שורף את כל הכיעור וחלקי הרע, ועל ידי זה זוכה שהשבת תאיר בקרבו.

ובן מובא בספר שיח שרפי קודש (ערב שבת קדש) שהרה"ק ר' אברהם מפאריסאב זיע"א אמר בשם חידושי הרי"ם זיע"א שאמר בשם מורו רבינו הקדוש מקאצק זי"ע שהתבטא^[א]: אינני יודע מה רצונם ממני, בכל ימי השבוע עושה כל אחד

(א) וזה לשון קדשו: 'איך ווייס נישט וואס זיי ווילען פון מיר האבען, א גאנצע וואך טהיט יעדערער וואס ער וויל, און אז עס קימט שבת קודש טהיט ער זיך אהן די שווארצע קאפיט"ע אין די שווארצע גארטע"ל אין דאס שווארצע שטריימעל אין איז שוין א מחותן מיט דעם לכה דודי, איך זאג כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. ועל זה אמר אדמו"ר

מה שלבו חפץ, וכשבא שבת קודש מתעמף הוא בקפוטה השחורה ובאבנט השחור ובשטריימל השחור, וכבר הוא מחותן עם ה'לכה דודי', אני אומר, כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת, עכ"ד.

ועל זה אמר אדמו"ר הגה"ק בעל חידושי הרי"מ זי"ע: ואני אומר, 'אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו', אם הולכים מקודם בהתלהבות ושורפים כל הכיעור, לאחר מכן 'האירו ברקיו תבל', מאיר השבת לתוך האדם, ובאם הולכים עם בושה, מתביישים ואומרים מה מחותן אני עם השבת, לוקח אותו השבת יחד עם בושתו^[ב].

עוד מתאמרא בשם החידושי הרי"ם באופן אחר, שכשם שכל יהודי מחותן עם השבת בעונש של 'מחלליה מות יומת' אף בלי הכנה, כך הוא מחותן עם 'זכור את יום השבת לקדשו', בלי הכנה.

בשבת נשפע אהבה ודביקות להשי"ת ומי פתי 'מירנו בתענוגים גשמיים

והנה על אף שאמרו חכמינו ז"ל (תניא רבתי סי' יח) שצריך לענג את השבת במאכל ובמשתה ובמטעמים ובמיני מגדים ובכל מיני עונג, ואף ידוע מה שאמרו

הגה"ק בעל חידושי הרי"מ זי"ע 'איך זאג, "אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו" (תהלים צו, ג) אז מען גייט דערפריער מיט א התלהבות אין מען פארברענט אלע גימיינקייטען איז דער נאך 'האירו ברקיו תבל' שאהנט דער שבת אין עם אריין, אין ווידער אז מען גייט טאקע צו מיט בושה מען שעמט זיך מען זאגט וואס פאר א מחותן בין איך מיט דעם שבת, נעמט דער שבת איהם צי מיט די בושה'.

(ב) וסיים על זה הרה"ק מפארוסוב הנ"ל, בזה הלשון: 'אז עם קימט שבת אין אז א יוד ביירעכענט זיך פון א גאנצע וואך אין ער זעהט אז עם איז נישט אזוי ווי עם בעדארף צו זיין, פונדעסט וועגען זאל ער נישט ווערען אבגיפאלען נאר ער זאל זאגען מה דהוה הוה, נאר פון א צינד אהן וועל איך מיך נעמען צו עבדות השי"ת, כנאמר בזמירות לשבת

הצדיקים שהאכילה בשבת אינו מגשם. אמנם מי פתי ישום מגמתו וירצה לצאת ידי חובת הדביקות בקדושת השבת באכילה ותענוגים ובדברים של מה בכך, חלף ההשפעה של אהבה ודביקות הנשפע ביום השבת מאהבת השי"ת לעמו ישראל אשר בחר בהם מכל עם והנחיל לנו את יום המקודש כדי שנתקרב אליו יתברך וליהנות מנועם זיו קדושת השבת, אך כדי לזכות לתענוגים רמים אלו חובה עלינו להתרומם טפחיים מעל הקרקע ולקשר עצמינו בשפע הנשפע ביום זה על ידי התפילות המרוממות של יום השבת וההתלהבות בשירות ותשבחות ונשמת כל חי תברך את שמך מלכינו.

אמנם כאשר ישתדל האדם כפי כוחו ויכולתו להתדבק ולהתעלות בקדושת השבת, בוודאי מן השמים יעזרוהו לזכות להרגיש נועם קדושת השבת והתעלות במעלות רמות.

יזהר לנצל את יום השבת לתורה ועבודה כל אחד כפי דרגתו

וענין זה נוגע אצל כל אחד כפי דרגתו, ומו"ר רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל היה הגיל להזהיר שאף שאמרו חכמינו ז"ל שינה בשבת תענוג, אין הכוונה אלא שישן קצת יותר מהרגלו אבל חלילה להעביר את הזמן היקר של יום השבת באכילה ושינה, אלא יש לנצל את היום הקדוש להוסיף חיל בלימוד התורה, ולהשקיע יותר בעבודת התפילה, ובשירות ותשבחות לא-ל אשר שבת ברא. ועיין באור החיים הק' (שמות פרק לא פסוק מז)^[ג] שכתב לענין אבות מלאכות, שבמשך כל המעט לעת

קודש "שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל" אזוי ווי ביי מתן תורה שהיו ישראל מקודם במצרים במדריגה נמוכה, אף על פי כן אמרו גם כן מה דהוה הוה, אכן מעכשיו נקבל עלינו עול מלכות שמים, כן כשמגיע יום השבת צריך כל אחד לומר כנ"ל ולקבל עליו על להבא, והבן.

(ג) וז"ל: עוד ירצה לומר כי משונית שמירה זו מכל שאר שמירות המצות כי שמירה זו נחשבת בגדר עשייה, והוא אומרו ושמרו וגו' לעשות הרי שלך לפניך שקורא לשמירה

מוטל על האדם להיות עיניו פקוחות, ולהזהר לשמור את השבת בכל רגע ורגע, ולדידן יאמר כמו כן לענין העבודה של יום השבת, צריכים לשום לב לנצל כל המעת לעת לתורה ועבודה והתקרבות להשי"ת.

השכר על שמירת שבת כל אחד לפי דרגתו והשגתיו

ועל זה הדרך מבאר מרן החפץ חיים זיע"א בספרו בית ישראל (פרק ב) דהנה אנו אומרים בזמירות של ליל שבת, כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שכרו הרבה מאד על פי פעלו וגו'. ולכאורה צריך להבין כפל הלשון 'מקדש שביעי כראוי, שומר שבת מחללו'.

ומתריץ החפץ חיים, דקידוש השבת כראוי קאי על אותם האנשים שמקדשים את השבת במעשיהם ודיבוריהם ומחשבותיהם, ואינם מסיחים דעתם מקדושת השבת והם נקראים מקדשי שביעי כראוי, אך ישנם אנשים שנוהרים בשבת רק שלא לחלל אותו במעשה, אבל אינם שמים על לבם לקדשו כראוי כדיבור ובמחשבה והם נקראים שומרי שבת מחללו, ואף שלשניהם יש שכר שמירת השבת אבל בכל זאת אינו דומה שכרם זה לזה.

וזוהו מה שאומרים בזמירות 'שכרו הרבה מאד על פי פעלו', ששכרו של כל אדם הוא כפי פעלו, אם הוא ממקדשי שביעי כראוי לו, יש לו שכר גדול יותר ממי שהוא רק משומרי שבת מחללו, ואף שלשניהם יש להם חלק לעולם הבא, אבל ישנם שמה מדרגות מדרגות.

עשיה, ואולי כי הטעם הוא על פי דבריהם ז"ל (קידושין לט:)) שאמרו ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה, והעמידוה בגמרא בבאה עבירה לידו ולא עבר עד כאן, וכמו כן ביום המקודש אין לך באה עבירה לידו של מלאכות כזה, כי בכל עת מזדמנים לפניו מלאכות הרבה מהארבעים ותולדותיהם, בפרטי המחובר ובפרטי הבישול, ובפרטי מקח וממכר, שהאדם רגיל בהם כל היום, ומזדמנים באין מספר, והוא נשמר מהם, לזה יחשב להם כעושה מצוה.

שמירת השבת היא האות שמאמין בהקב"ה בורא העולם ומחדשו

וצריך שידע האדם שהשבת קודש היא האות והברית בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמו שפירש רש"י על הפסוק "כי אות הוא בני וביניכם": אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה.

וכבר האריך בזה מרן החפץ חיים זיע"א בספרו נדחי ישראל (צד.) בגודל הקשר שיש לכל איש ישראל עם השבת, שהרי התורה הק' הוזהרה על שמירת שבת י"ב פעמים, ואמרו חכמינו ז"ל (מקורו מוזהר בשלח מזו.) כל המשמר את השבת כאלו מקיים כל התורה כולה, וכל המחלל את השבת כאלו כפר בכל התורה כולה, וכתוב "ושמרו בני ישראל את השבת וגו' ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים וגו'". הכתוב קרא שבת בשם אות, להורות לנו על גודל ענינו.

והוא משל לאחד מבעלי המלאכה והמסחר שמצוי על ביתו מבחוץ איזה אות [הנקרא בל"א שיל"ט] לציין לפני הכל ענין מלאכתו ומסחריו, והנה כל זמן שהאות נצב על הבית מבחוץ מורה לנו שהבעל מלאכה הזה, הוא דר עדיין בדירה זו, ואף אם לפעמים נסע לדרך על איזה ימים, מכל מקום עדיין לא עקר דירתו מהבית הזה מכל וכל, מה שאין כן כשנוטל האות מבחוץ, מוכח דהבעל מלאכה עקר דירתו מכל מהבית הזה, ואינו מצוי כלל.

כן הוא ממש בענין שבת, כי הוא אות המעיד שהש"י ברא את העולם בששה ימים ונח ביום השביעי, והוא גם כן אות על האיש הישראלי השומר שבת ומקיימו, שהוא מאמין בהקב"ה בורא העולם ומחדשו וכו'. לא כן אם ח"ו הוא מחלל שבת, בזה הוא מסלק האות מעל עצמו, ומראה שהוסר מקדש ד' מתוך לבבו. ועל כן אמרו 'כל המחלל את השבת כאלו כפר בכל התורה כולה'.

וכמו כן לדין יאמר שכפי מה שמשתדל ומתאמץ יותר להכין עצמו ולמהר נפשו להיות מוכן ומזומן לקבלת אור קדושת השבת, וכפי גודל ההשתוקקות

והצפיה שיש לו לקראת בא יום הגדול והקדוש, הוא האות והמופת על הקשר והדביקות שיש לו בהקב"ה.

טעם שאסרה תורה לעסוק במלאכה ביום השבת

ובספר הק' מאור עינים (בפרשתן ד"ה אך) מבאר ענין איסור מלאכה ביום השבת, ומה זאת שאסרה תורה להתעסק בה אפילו במלאכת המשכן, וביאר על פי הגודע מה שכתוב בזוהר הק' (ח"ב פ"ח) 'מהו שבת שמא דקב"ה דאיהו שלים מכל סטרוי', כלומר שהשבת שלם בתכלית השלימות מכל צדדיו, ואם כן כיון שהוא שלם בכל מיני שלימות בודאי לא תחסר כל בה. והנה הטעם שהאדם עושה מלאכה הוא מפני שצריך לאותו דבר וזולתה היה חסר, ועל כן עוסק במלאכה כדי להשלים מה שחסר לו, אמנם ביום השבת שהוא שלם בתכלית השלימות ואינו חסר בו כלום, אין מן הצורך שיתעסק האדם במלאכה להשלים איזה חסרון, כי שבת אין בה שום חסרון.

ולבן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא פ' יתרו) שיהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה ואין מחסור דבר, שהרי בשבת אלהותו יתברך מתפשט ומתגלה בבני ישראל ואיהו שלים בכל סטרוי בכל מיני שלימות, ואם האדם עושה מלאכה בעצם יום השבת הרי מורה היפך ח"ו, ומראה בעצמו שאינו מהם ואין בו השראתו כביכול.

אפילו מלאכת שמים יהיו בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה

ואמנם לא לבד מלאכת הדיוט אסור בשבת, אלא אפילו מלאכת המשכן אסרה תורה, והיינו שביום השבת אסור להאדם להתעסק אפילו במלאכת שמים, ורצונו לומר דהנה משכן נקרא על שם (שמות ל מה) "ושכנתי בתוך בני ישראל" שהקב"ה שוכן בתוך כל אחד מבני ישראל, וכדאיתא באלשיך הקדוש (תרומה ד"ה

ואת המשכן) 'ושכנתי בתוכם' בתוך כל אחד ואחד, כי האדם צריך להיות משכן אליו יתברך.

ובא הכתוב להורות שאפילו אם לא מהור הוא מחלאת עוונותיו ועל ידי זה מעכב את השראת שכינתו ב"ה בתוכו, אף על פי כן ביום השבת מחויב להסיר מלבו אפילו דבר זה, ולא יתעצב על זה, רק ישמור שבת כהלכתו, וישמח בהשי"ת שלפניו הוא רעוא דרעוין ושמחה, ונמצא שאפילו מלאכת המשכן דהיינו שיעשה דבר הצריך אליו שיהיה משכן להשי"ת גם זה ממעט בשבת באמרו "אך את שבתותי תשמרו" ודרשו חכמינו ז"ל שבא למעט את השבת אפילו ממלאכת המשכן שהוא לצורך המשכן.

ובשם הרה"ק החידושי הרי"ם זצלה"ה מובא (שם משמואל ויקרא תרע"ב) ששבת צריך להיות כל מלאכתך עשויה אפילו בעניני חפצי שמים, והיינו שאין לו להצטער אלא להיות שש ושמח בעבודת השי"ת ולא ישגיח על עצמו כלל, ועל כן הוא זמן נבחר לתשובה שיכול לעשות תשובה מתוך שמחה וחדוה, לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה אשר מהיום והלאה יהיה נמשך לרצון השי"ת ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב וכאלו הוא בריה חדשה וכקמן שנולד, וזהו עיקר תשובה.

והשי"ת יהא בעזרינו שנזכה להתכונן כראוי וכדת לקראת יום שבת קדישינו, מתוך השתוקקות וגעגועים לקדושת השבת, ולנצל את יום השבת כדבעי בתורה ועבודה והתקרבות להשי"ת, ועל ידי זה נזכה להתדבק בקדושת השבת וליהנות מזיו אורה אמן.

